

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი

სამართლის ჟურნალი

№2, 2020

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილი სტანდარტების გამოყენება პატიმრობის შეფარდებისას

საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ აღკვეთის ღონისძიების დასაბუთება აქტუალურ პრობლემად რჩება. ბრალდებულის უფლებების შეზღუდვის ხარისხიდან გამომდინარე, ყველაზე მწვავედ დგას პატიმრობის დასაბუთების პრობლემა. წინამდებარე სტატიაში, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილი სტანდარტების ქრილში, განხილულია მიმალვის, ახალი დანაშაულის და მართლმსაჯულების განხორციელებაში ჩარევის საფრთხეების რელევანტური და საკმარისი გარემოებებით დასაბუთების ხარვეზები, რომლებიც იკვეთება საქართველოს საერთო სასამართლოების განჩინებებში. აღკვეთის ღონისძიებების გამოყენების შესახებ განჩინებების ხელმისაწვდომობის პრობლემიდან გამომდინარე, სტატიაში განსაკუთრებული აქცენტია გაკეთებული თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გამოქვეყნებულ განჩინებებზე. ამასთან, გამომდინარე იქიდან, რომ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს განხილული განჩინებებიდან ბევრი სანიმუშოდ არის მიჩნეული, მნიშვნელოვანია მათში დადგენილი სტანდარტის ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს სტანდარტთან შედარება და ანალიზი.

საკვანძო სიტყვები: პატიმრობის დასაბუთება, საკმარისი და რელევანტური გარემოებები, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა.

1. შესავალი

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში – „კონვენცია“) მე-5 მუხლით დაცული უფლება ადამიანის ფიზიკურად უფლებების რიგს განეკუთვნება.¹ თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება მრავალი სხვა უფლების განხორციელების წინაპირობაა² და საფუძვლად უდევს ინდივიდსა და სახელმწიფოს შორის ურთიერთობას დემოკრატიულ საზოგადოებაში.³ მე-5 მუხლი ემყარება თავისუფლების პრეზუმციას⁴ და განუყოფლად არის დაკავშირებული სამართლებრივი გარკვეულობის და სამართლის უზენაესობის პრინციპებთან.⁵ ეს უფლება ეხება პირის ფიზიკურ თავისუფლებას და არა თავისუფლად მოქმედების უფლებას.⁶

ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლით უზრუნველყოფილი გარანტიებიდან, წინამდებარე სტატიაში განხილულია პატიმრობის დასაბუთება, როგორც საქართველოსთვის განსაკუთრებით აქტუალური პრობლემა. საქართველოს სახალხო დამცველი 2019 წლის საპარლამენტო ანგარიშშიც აღნიშნავს, რომ აღკვეთის ღონისძიების დასაბუთების პრობლემა უცვლელი რჩება, კვლავაც ენი-

* ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ასისტენტი საერთაშორისო სამართლის მიმართულებით.

¹ სელაჰატინ დემირტაში თურქეთის წინააღმდეგ (№ 2) (*Selahattin Demirtaş v. Turkey*), ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 22 დეკემბრის გადაწყვეტილების პუნქტი 311.

² *კორკელია კ., ქურდაძე ი.*, ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მიხედვით, ევროპის საბჭო, თბ., 2004, 142.

³ *Smith R. K. M., Anker van den C.*, *The Essentials of Human Rights*, Hodder Arnold Publishing, London, 2005, 231.

⁴ *მაკოვი მ.*, პირის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება, *მჭედლიძე ნ. (რედ., კომ.)*, ევროპის საბჭო, თბ., 2004, 16.

⁵ *Harris D. J., O'Boyle M., Bates E. P., Buckley C. M.*, *Law of the European Convention on Human Rights*, 4th ed., Oxford, 2018, 291.

⁶ *Van Dijk P., Hoof v. F., Rijn van A., Zwaak L.*, *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, 4th ed., Antwerp-Oxford, Intersentia, 2006, 458.

ჭება უპირატესობა პატიმრობას არასაპატიმრო აღკვეთის ღონისძიებებთან შედარებით.⁷ ამასთან, პატიმრობა ბრალდებულის უფლების შეზღუდვის ყველაზე მძიმე ფორმაა, რაც კი სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით არის ნებადართული.⁸ შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, იმის შეფასება, თუ როგორ ასაბუთებენ ამ მძიმე და ხშირად გამოყენებულ აღკვეთის ღონისძიებას საქართველოს საერთო სასამართლოები ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით.

2. პატიმრობის დასაბუთება

2.1. ზოგადი პრინციპები

პატიმრობის, როგორც აღკვეთის ღონისძიების დასაბუთებას ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტით⁹ განიხილავს.¹⁰ მე-5.3 მუხლი საპროცესო გარანტიებს ითვალისწინებს ბრალდებულის სასამართლოში პირველი წარდგენის ეტაპზე და სასამართლო განხილვის მიმდინარეობისას. პირს აქვს უფლება, წარდგეს სასამართლოს წინაშე და უფლება, მისი დაკავების ან დაპატიმრების მართლზომიერება ავტომატურ რეჟიმში იქნეს განხილული.¹¹

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტით, დასაბუთებული ვარაუდი, რომ პირმა ჩაიდინა დანაშაული, *sine qua non* პირობაა გახანგრძლივებული თავისუფლების შეზღუდვისთვის. მაგრამ გარკვეული დროს გასვლის შემდეგ მხოლოდ ეს პირობა საკმარისი არ არის და ევროპული სასამართლო ამომტყობს: 1) ეროვნული სასამართლო ხელისუფლების მიერ მოყვანილი სხვა გარემოებები კვლავაც ამართლებს თუ არა თავისუფლების აღკვეთას და 2) ეს გარემოებები არის თუ არა რელევანტური და საკმარისი. ევროპული სასამართლო შესამოწმებელია აგრეთვე ის, გამოიჩინა თუ არა ეროვნულმა ხელისუფლებამ „განსაკუთრებული გულმოდგინება“ სამართალწარმოების წარმართვისას.¹²

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ თავისუფლების აღკვეთის ნებისმიერი პერიოდი, რაც არ უნდა ხანმოკლე იყოს იგი, დამაჯერებლად უნდა იყოს დასაბუთებული ხელისუფლების მიერ. თავისუფლებასა და პატიმრობას შორის არჩევანის გაკეთებისას,

⁷ <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/2019w-statistic-7.pdf>> [15.01.2021].

⁸ ტრექსელი შ., ადამიანის უფლებები სისხლის სამართლის პროცესში, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო, თბ., 2009, 452.

⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მუხლი 5 — თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება: „3. ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის (c) ქვეპუნქტის დებულებათა შესაბამისად დაკავებული თუ დაპატიმრებული პირი დუყოვნებლივ წარედგინება მოსამართლეს ან სასამართლო ხელისუფლების განსახორციელებლად კანონით უფლებამოსილ სხვა მოხელეს და იგი აღჭურვილია უფლებით, მისი საქმე განიხილოს სასამართლომ გონივრულ ვადაში, ან გათავისუფლდეს საქმის განხილვის განმავლობაში. ასეთი გათავისუფლება შეიძლება პირობადადებული იყოს სასამართლო მისი გამოცხადების რაიმე გარანტიით.“

¹⁰ კოსენკო რუსეთის წინააღმდეგ (*Kosenko v. Russia*), განაცხადები № 15669/13 და 76140/13, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 17 მარტის გადაწყვეტილების პუნქტი 45.

¹¹ ლიჩი ფ., როგორ მივმართოთ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს, მე-3 გამოც., საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია, თბ., 2013, 503.

¹² იდალოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Idalov v. Russia*), განაცხადი № 5826/03, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2012 წლის 22 მაისის გადაწყვეტილების პუნქტი 140; ი. ე. მოლდოვას წინააღმდეგ (*I. E. v. Moldova*), განაცხადი № 45422/13, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 26 მაისის გადაწყვეტილების პუნქტი 73.

ხელისუფლება ვალდებულია განიხილოს ალტერნატიული საშუალებები პირის სასამართლოს წინაშე გამოსაცხადებლად და ქცევის უზრუნველსაყოფად.¹³

ეროვნულ სასამართლოს ეკისრება ვალდებულება, რელევანტური გარემოებებით საკმარისად დაასაბუთოს პატიმრობა, როგორც აღკვეთის ღონისძიება, დასაბუთებულ ვარაუდთან ერთად, რომ პირმა ჩაიდინა დანაშაული, უკვე იმ ეტაპზე, როდესაც ბრალდებული პირველად არის წარდგენილი სასამართლოს წინაშე.¹⁴

ეროვნული სასამართლოს განჩინებების ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის ჭრილში შეფასებისას, გასათვალისწინებელია, რომ ევროპული სასამართლო აფასებს არა ფაქტებს, არამედ დასაბუთებას. მრავალბრალდებულისა და საქმეზე, ეროვნულ სასამართლოს მოეთხოვება, რომ ცალ-ცალკე გამოყოს და იმსჯელოს თითოეული ბრალდებულის პიროვნულ გარემოებებზე და ინდივიდუალურად შეაფასოს პატიმრობის, როგორც აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების აუცილებლობა თითოეული მათგანის მიმართ.¹⁵

2.2. რელევანტური არგუმენტებით საკმარისად დასაბუთება

2.2.1. მითითება დანაშაულის სიმძიმესა და სასჯელის სიმკაცრეზე მიმალვის საფრთხის დასაბუთებისას

დღესდღეობით, საქართველოს საერთო სასამართლოები, როგორც წესი, ციტირებენ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკას, რომლის თანახმადაც, დაუშვებელია დანაშაულის სიმძიმე და შესაბამისად, მოსალოდნელი სასჯელის სიმკაცრე გამოყენებული იქნეს, როგორც ერთადერთი გარემოება მიმალვის საფრთხის დასაბუთებლად. სასამართლოები აღნიშნავენ, რომ ბრალად წარდგენილი დანაშაულის სიმძიმე და სისხლის სამართლის კოდექსით ამ დანაშაულისთვის გათვალისწინებული სასჯელის სიმკაცრე არის რელევანტური, მაგრამ არასაკმარისი გარემოება. ზოგ შემთხვევაში, ეს თეორიული სტანდარტი პრაქტიკაშიც გამოყენებულია და მხოლოდ ციტატად არ რჩება.

ბათუმის საქალაქო სასამართლოს წინაშე წარდგენილ პირს ბრალად ედებოდა ქურდობა, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია.¹⁶ სასამართლომ არ გაიზიარა ბრალდების მხარის შუამდგომლობა ბრალდებულის მიმართ პატიმრობის, როგორც აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების თაობაზე, რომელიც დასაბუთებული იყო დანაშაულის კატეგორიაზე, მოსალოდნელ სასჯელზე და აქედან გამომდინარე მიმალვის საფრთხეზე მითითებით.¹⁷

ეროვნული სასამართლოს ეს გადაწყვეტილება სრულად შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დამკვიდრებულ პრაქტიკას, რომლის თანახმადაც, მართალია, მოსალოდნელი სასჯელის სიმკაცრე რელევანტური გარემოებაა მიმალვის საფრთხის შესაფასებლად,

¹³ ბუზადჯი მოლდოვას რესპუბლიკის წინააღმდეგ (*Buzadji v. Republic of Moldova*), განაცხადი № 23755/07, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 2016 წლის 5 ივლისის გადაწყვეტილების პუნქტი 87.

¹⁴ ი. ე. მოლდოვას წინააღმდეგ (*I. E. v. Moldova*), განაცხადი № 45422/13, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 26 მაისის გადაწყვეტილების პუნქტი 74.

¹⁵ კოსენკო რუსეთის წინააღმდეგ (*Kosenko v. Russia*), განაცხადები № 15669/13 და № 76140/13, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 17 მარტის გადაწყვეტილების პუნქტი 50.

¹⁶ ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 12 იანვრის განჩინება, საქმე № 10/ა-11/15, 2.

¹⁷ იქვე, 5.

პატიმრობის გამოყენების აუცილებლობა არ შეიძლება განხილული იქნეს მხოლოდ აბსტრაქტულად, მხოლოდ დანაშაულის სიმძიმის გათვალისწინებით.¹⁸

ზემოაღნიშნულ ასპექტზე მსჯელობისას, ეროვნულ სასამართლოს არ მიუთითებია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს არც ერთ გადაწყვეტილებაზე. ცხადია, არ აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა იმას, რომ ეროვნული სასამართლო უთითებს თუ არა ამა თუ იმ კონკრეტულ საქმეს, რომელიც ევროპული სასამართლოს მიერ არის გადაწყვეტილი. სამართლებრივი სიცხადის და დასაბუთებულობის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია ის, რომ ეროვნული სასამართლო იყენებდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილ სტანდარტს, ყურადღებას ამახვილებდეს იმ გარემოებებზე, რომლებიც რელევანტურად არის მიჩნეული ევროპული სასამართლოს მიერ მოცემული საკითხის განხილვისას და საკმარისად ჰქონდეს ასეთი გარემოებები მითითებული კონკრეტული საკითხის გადაწყვეტისას. აღნიშნულს ეროვნული სასამართლო სრულად აკმაყოფილებს მოცემულ შემთხვევაში.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ ბრალდებულის სასამართლოში პირველი წარდგენის დროს, ფაქტების კვალიფიკაცია და მოსალოდნელი სასჯელი განსაზღვრულია ბრალდების მხარის მიერ დასაბუთებული ვარაუდის საფუძველზე და აღნიშნულზე ჯერჯერობით არ არის განხორციელებული სასამართლო კონტროლი, არ არის შეფასებული, წარდგენილი მტკიცებულებები გონივრულ ეჭვს მიღმა ადასტურებს თუ არა, რომ ბრალდებულმა მართლაც ჩაიდინა ბრალად წარდგენილი დანაშაული.¹⁹

დანაშაულის სიმძიმის კონტექსტში, ასევე აღსანიშნავია სასამართლოს დამოკიდებულება ბრალდების მხარის იმ არგუმენტზე, რომ „მიუხედავად იმისა, რომ ინკრინიმირებული დანაშაული ნაკლებად მძიმე კატეგორიისაა, ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ გარემოებაზე, თუ როგორია საზოგადოებრივი აზრი და დამოკიდებულება ნარკოტიკული დანაშაულის მიმართ.“²⁰ ოზურგეთის სასამართლომ აღნიშნულ მოსაზრებაზე მართებულად არ დააფუძნა თავისი გადაწყვეტილება აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების თაობაზე. მართალია, ეროვნულ სასამართლოს არ მიუთითებია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილება, მაგრამ ეროვნული სასამართლოს მიერ ბრალდების მხარის არგუმენტის უგულებელყოფა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს სრულად შეესაბამება.

კერძოდ, იგნატენკო მოლდოვას წინააღმდეგ საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილების თანახმად,²¹ ეროვნულ დონეზე გამოძიებულმა მოსამართლემ ბრალდებულის მიმართ პატიმრობის ღონისძიების გამოყენება დაასაბუთა იმით, რომ „სასამართლომ მხედველობაში მიიღო ბრალად წარდგენილი დანაშაულის ხასიათი და სიმძიმე... დანაშაულის სიმძიმე და აუცილებლობა, რომ საჯარო წესრიგი დაცული იყოს, აგრეთვე ის შოკი, რაც შეიძლება საზოგადოებაში ბრალდებულის გათავისუფლებამ გამოიწვიოს.“²²

ცხადია, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ პატიმრობა „რელევანტურ“ და „საკმარის“ გარემოებებს არ ეფუძნებოდა და შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტი.²³

¹⁸ რამკოვსკი ყოფილი იუგოსლავიის მაკედონიის რესპუბლიკის წინააღმდეგ (*Ramkovski v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia*), განაცხადი № 33566/11, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2018 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილების პუნქტი 59.

¹⁹ ანდრეი სმირნოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Andrey Smirnov v. Russia*), განაცხადი № 43149/10, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2018 წლის 13 თებერვლის გადაწყვეტილების პუნქტი 27.

²⁰ ოზურგეთის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 25 თებერვლის განჩინება, 2.

²¹ მაგალითად, იგნატენკო მოლდოვას წინააღმდეგ (*Ignatenco v. Moldova*), განაცხადი № 36988/07, 2011 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილება.

²² იქვე, პუნქტი 28.

²³ იქვე, პუნქტი 85.

მოცემულ შემთხვევაში, ოზურგეთის რაიონული პროკურატურის დასაბუთება ძალზე ემსგავსება ბატონი იგნატენკოს მიმართ ეროვნულ დონეზე მიღებული გადაწყვეტილების არგუმენტს. განსხვავება ის არის, რომ საქართველოს შემთხვევაში, ეს არგუმენტი ეროვნული სასამართლოს დასაბუთებაში არ ფიგურირებს, პროკურატურის შუამდგომლობის არგუმენტიცაა, ხოლო ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში სახელმწიფო აღკვეთის ღონისძიების დასაბუთების კუთხით ეროვნული სასამართლოს მიერ მიღებულ განჩინებებზეა პასუხისმგებელი. და მაინც, უნდა აღინიშნოს, რომ ეროვნული საპროცესო კანონმდებლობის თანახმად არის მიუღებელი, პროკურატურამ მსგავს არასამართლებრივ არგუმენტებზე მიუთითოს აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ შუამდგომლობაში.

ბათუმის საქალაქო სასამართლომ თავის განჩინებაში²⁴ გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ ხულიგნობაში ბრალდებულ პირებს თავადაც ჰქონდათ მიღებული დაზიანებები და სამედიცინო ცნობების თანახმად, ისინი მკურნალობას გადიოდნენ სამედიცინო დაწესებულებაში. აღნიშნული ფაქტის გამო, ბათუმის საქალაქო სასამართლომ მიმალვის საფრთხე დასაბუთებულად არ მიიჩნია, მიუხედავად იმისა, რომ ბრალდებულები უცხო ქვეყნის მოქალაქეები იყვნენ, მათ საქართველოსთან კავშირი არ გააჩნდათ და მათთვის ბრალად წარდგენილი ქმედება თავისუფლების აღკვეთას ითვალისწინებდა სასჯელად. საქალაქო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა პროკურატურის შუამდგომლობა პატიმრობის, როგორც აღკვეთის ღონისძიების გამოყენებაზე.²⁵ აღნიშნული მსჯელობა სრულად შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებას რუსეთის წინააღმდეგ, სადაც ევროპულმა სასამართლომ მიმალვის საფრთხე დაუსაბუთებლად მიიჩნია, ვინაიდან ეროვნულ სასამართლოებს არ ჰქონდათ გათვალისწინებული ჯანმრთელობის მდგომარეობა და ის, რომ ბრალდებული სტაციონარულ მკურნალობას გადიოდა.²⁶

აღსანიშნავია ასევე სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის განჩინება,²⁷ რომელშიც სასამართლომ არ გაიზიარა პროკურორის მოსაზრება, ბრალდებულის მიერ მოსალოდნელი სასჯელის შიშით მიმალვის შესახებ. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მხოლოდ ფორმალურად მითითება მიმალვის საფრთხის არსებობაზე ვერ იქნება პატიმრობის გამოყენების საფუძველი.²⁸ სენაკის რაიონულმა სასამართლომ მართებულად მიუთითა კონვენციის მე-5 მუხლზე და აღნიშნა, რომ პატიმრობის, როგორც აღკვეთის ღონისძიების გამოყენება მსჯავრდების მოლოდინით ასევე არღვევს კონვენციის მე-6 მუხლით უზრუნველყოფილ უდანაშაულობის პრეზუმფციის პრინციპს,²⁹ რაც სრულად შეესაბამება ევროპული სასამართლოს სულისკვეთებას თავისუფლების პრეზუმფციისა და უდანაშაულობის პრეზუმფციის ურთერთკავშირთან მიმართებით.³⁰

ამასთან ერთად, სენაკის რაიონულმა სასამართლომ არ გაიზიარა სენაკის რაიონული პროკურორის მოადგილის შუამდგომლობის არგუმენტი, რომ „ჩადენილი დანაშაულის ხასიათის გათვალისწინებით, ადვილი შესაძლებელია, მან კვლავ ჩაიდინოს დანაშაული, რომელსაც ფართო გავრცელებითი ხასიათი აქვს რეგიონის ტერიტორიაზე.“³¹

²⁴ ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 16 ივნისის განჩინება.

²⁵ იქვე, 2-3, 5-6, 8.

²⁶ არუთიუნიანი რუსეთის წინააღმდეგ (*Arutyunyan v. Russia*), განაცხადი № 48977/09, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2012 წლის 10 იანვრის გადაწყვეტილების პუნქტი 106.

²⁷ სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 21 იანვრის განჩინება, საქმე № 10/ა-1.

²⁸ იქვე, 4.

²⁹ იქვე, 5.

³⁰ *მაკოვეი მ.*, პირის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება, *მჭედლიძე ნ. (რედ., კომენტ.)* ევროპის საბჭო, თბ., 2004, 107.

³¹ სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 21 იანვრის განჩინება, საქმე № 10/ა-1, 2.

ეს არგუმენტი ფართო გავრცელების შესახებ ემსგავსება *სულაოია ესტონეთის წინააღმდეგ (Sulaoja v. Estonia)* საქმეზე³² მთავრობის არგუმენტს, რომელიც ასაბუთებდა განმცხადებლის წინააღმდეგ პატიმრობის გამოყენებას იმ გარემოებით, რომ მოცემულ პერიოდში სხვადასხვა პირთა მხრიდან იმატა ქურდობის შემთხვევებმა იმ ქალაქში, სადაც განმცხადებელი ცხოვრობდა.³³ ცხადია, ეს არგუმენტი არ იქნა გაზიარებული ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ.³⁴

ანალოგიურად, სენაკის რაიონული სასამართლომ პროკურორის მოთხოვნა იმ გარემოებაზე მითითებით, რომ ბრალად წარდგენილ დანაშაულს „ფართო გავრცელებითი ხასიათი“ ჰქონდა რეგიონის ტერიტორიაზე, ყოველგვარ საფუძველს მოკლებულად მიიჩნია. სასამართლომ მართებულად უარი თქვა პატიმრობის გამოყენებაზე და მიუთითა სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებაზე, აღკვეთოს დანაშაულის გავრცელება, გამოავლინოს და დასაჯოს დამნაშავე. ყოველად დაუშვებელი იყო მხოლოდ იმის გამო, რომ ბრალდებულის მიერ სავარაუდოდ ჩადენილი დანაშაულის მსგავსი დანაშაულები ამა თუ იმ ადმინისტრაციულ ერთეულში გავრცელებით ხასიათს ატარებდა, პირი ყოფილიყო პატიმრობაში, ხოლო პროკურორს არ ჰქონდა არანაირი მტკიცებულება წარმოდგენილი ბრალდებულის სავარაუდო მონაწილეობაზე რაიმე ხასიათის სხვა დანაშაულში.³⁵

თუმცა, ზემოთ მითითებულ მაგალითებთან ერთად, საერთო სასამართლოების პრაქტიკაში ასევე შეიმჩნევა ტენდენცია, რომ თუმცა მითითებულია ევროპული სასამართლოს სტანდარტი მიმალვის საფრთხის მხოლოდ ბრალდების სიმძიმისა თუ მოსალოდნელი სასჯელის სიმკაცრით დასაბუთების დაუშვებლობის შესახებ, რეალურად, მხოლოდ ეს გარემოებაა, რომელსაც მიმალვის საფრთხე ეფუძნება. ასეთ შემთხვევებშიც სასამართლოები ციტირებენ ევროპული სასამართლოს სტანდარტს, რომ ბრალად წარდგენილი დანაშაულის სიმძიმე და სისხლის სამართლის კოდექსით ამ დანაშაულისთვის გათვალისწინებული სასჯელის სიმკაცრე არის რელევანტური, მაგრამ არასაკმარისი გარემოება, თუმცა, სხვა გარემოებები, რომლებიც მოყვანილი აქვთ მიმალვის საფრთხის დასაბუთებლად, არარელევანტურია და ფაქტობრივად, მიმალვის საფრთხის საფუძველად ისევ ბრალდების სიმძიმე და სასჯელის სიმკაცრე რჩება. ასეთ შემთხვევებში, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს და შიდასახელმწიფოებრივი სასამართლოების მიდგომა კატეგორიულად განსხვავებულია.³⁶ ასეთი მაგალითები ქვემოთ არის განხილული, სადაც, მაგალითად, ბრალდებულის მიერ დუმილის უფლების გამოყენება, ან საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების უზრუნველყოფა არის მითითებული იმ რელევანტურ გარემოებებზე, რომლებიც ამართლებს მიმალვის საფრთხეს.³⁷

2.2.2. მითითება გამოძიების ინტერესებზე სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის საფრთხის დასაბუთებისას

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მიიჩნევს, რომ პატიმრობა დაუსაბუთებელია, როცა აბსტრაქტული მითითებაა საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების უზრუნველყოფის ინტე-

³² *სულაოია ესტონეთის წინააღმდეგ (Sulaoja v. Estonia)*, განაცხადი № 55939/00, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2005 წლის 15 თებერვლის გადაწყვეტილება.

³³ იქვე, პუნქტი 59.

³⁴ იქვე, პუნქტი 64.

³⁵ იქვე, 3-4.

³⁶ იხ. *მჭედლიძე ნ.*, საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გამოყენების სტანდარტები, ევროპის საბჭო, თბ., 2017, 58.

³⁷ *Vide infra*, გამოძიების ინტერესები სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის საფრთხის დასაბუთებისას.

რესზე, რადგან საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება, როგორც წესი, პირის პატიმრობაში ყოფნას აუცილებლად არ მოითხოვს.³⁸

ევროპული სასამართლოს მსგავს მიდგომას ეწინააღმდეგება რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის განჩინება,³⁹ სადაც სასამართლომ ყოველგვარი გარემოებების დასახელების გარეშე ბლანკეტურად მიუთითა, რომ საქმეზე ჩასატარებელი იყო საგამოძიებო მოქმედებები, რათა დადგენილიყო ნარკოტიკული საშუალების წყარო. შესაბამისად, შესაძლებელი იყო, რომ ბრალდებულს თავისუფლებაში ყოფნის შემთხვევაში, საქმისთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაცია გაენადგურებინა.⁴⁰

დუმილის უფლებით სარგებლობა ხშირად გვხვდება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებებში, როგორც ეროვნული სასამართლოს არგუმენტი აღკვეთის ღონისძიების საფუძვლების დადასაბუთებლად. სამწუხაროდ, ეს არგუმენტი ფიგურირებს აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შუამდგომლობებში და ზოგჯერ გაზიარებულია საქართველოს საერთო სასამართლოს მიერ. ასე მაგალითად, აღსანიშნავია, რუსთავის საქალაქო სასამართლოს განჩინება,⁴¹ რომელიც აღნიშნავს, რომ ბრალდებულმა დუმილის უფლებით ისარგებლა. რუსთავის საქალაქო სასამართლომ აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების ფორმალური საფუძვლის დასაბუთებაში მიუთითა, რომ სასამართლომ მხედველობაში მიიღო ის გარემოება, რომ ბრალდებულმა არ ითანამშრომლა ნარკოტიკული საშუალების წარმომავლობასთან დაკავშირებით და შესაძლო გამსაღებელთან დაკავშირებით. „სასამართლოს მიაჩნია, რომ ბრალდებულის სათანადო ქცევა უზრუნველყოფილი იქნება აღკვეთის ღონისძიებების პირობებში.

მსგავსი მსჯელობა კარდინალურად ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკას.⁴² ყოვლად დაუშვებელია, აღკვეთის ღონისძიების იმ მიზნით გამოყენება, რომ ბრალდებულს საპროცესო გარანტიებით სარგებლობა გადაათქმვეინოს. მსგავსი პრაქტიკა ასევე წინააღმდეგობაში მოდის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გარანტირებულ უფლებასთან სამართლიან სასამართლო განხილვაზე.⁴³ კატეგორიულად დაუშვებელია ბრალდებულის იძულება, მისცეს პროცესის მწარმოებელ ორგანოს ჩვენება, როცა იგი უარზეა, ითანამშრომლოს.⁴⁴

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკაში, არამცთუ როცა ბრალდებული ცხადდება პროცესის მწარმოებელ ორგანოში, არამედ ის გარემოებაც კი, რომ ბრალდებულს საცხოვრებელი ადგილი არ შეუცვლია, მიიჩნევა იმ გარემოებად, რომელიც უნდა იქნეს გათვალისწინებული ეროვნული სასამართლოს მიერ მიმალვის ფაქტის შეფასებისას.⁴⁵

ეს მიდგომა არ ჩანს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2014 წლის განჩინებაში,⁴⁶ სადაც საგამოძიებო კოლეგიამ აღნიშნა, რომ მიმალვის რისკი მთლიანად ვერ გამორიცხებოდა მარტო

³⁸ მიმინოშვილი რუსეთის წინააღმდეგ (*Miminoshvili v. Russia*), განაცხადი № 20197/03, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2011 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილების პუნქტი 86.

³⁹ რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 21 ნოემბრის განჩინება, საქმე № 10ა-236-15.

⁴⁰ იქვე, 3.

⁴¹ რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 13 ნოემბრის განჩინება.

⁴² რამკოვსკი ყოფილი იუგოსლავიის მაკედონიის რესპუბლიკის წინააღმდეგ (*Ramkovski v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia*), განაცხადი № 33566/11, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2018 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილება.

⁴³ იხ. *მალლაკელიძე ლ.*, ბრალეულის შეცდომაში შეყვანის გზით მოპოვებული ინფორმაცია და თვითინკრიმინაციისგან დაცვის პრივილეგია ქართული და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, „გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ჟურნალი“, № 3/2018, 2018, 60-65.

⁴⁴ იქვე, 60.

⁴⁵ დირდიზოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Dirdizov v. Russia*), განაცხადი № 41461/10, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2012 წლის 27 ნოემბრის გადაწყვეტილების პუნქტი 109.

⁴⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2014 წლის 5 დეკემბრის განჩინება, საქმე № 1გ/1234.

იმის გამო, რომ ბრალდებული რეგულარულად ცხადდებოდა საგამოძიებო ორგანოსა და სასამართლოში. სააპელაციო სასამართლოს აზრით, ამის საფუძველზე ვარაუდი, რომ ბრალდებული მომავალშიც არ აარიდებდა თავს მართლმსაჯულებას, „უსაფუძვლო თვითიმედოვნება“ იყო. სააპელაციო სასამართლოს საგამოძიებო კოლეგიამ მიიჩნია, რომ ლოგიკური იყო კითხვა, თუ რა ქნა სამართალწარმოების ორგანომ „თუ ბრალდებულმა ნაკლები პროცენტი, მაგრამ მაინც აარიდა თავი გამოძიებას და სასამართლოს“ და პასუხი გასცა, რომ სასამართლო „გულუბრყვილოდ დამოკიდებული“ არ უნდა იყოს ბრალდებულის კეთილ ნებაზე და თუნდაც მცირედი სამართლებრივი ბერკეტი უნდა ჰქონდეს, რათა „წინასწარ უზრუნველყოს“ ბრალდებულის სათანადო ქცევა.⁴⁷

ისიც აღსანიშნავია, რომ სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნული მსჯელობა განავითარა ისეთი გარემოებების კონტექსტში, როგორიცაა საზღვარგარეთ ბრალდებულის კავშირები და ბრალად წარდგენილი ქმედების დადასტურებისას დიდი ოდენობით ზიანის ანაზღაურების სავარაუდო ვალდებულების წარმოშობა.⁴⁸ ამასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ საზღვარგარეთ ბრალდებულის კავშირების ქონაში არაფერი მართლწინააღმდეგო არ არის. ბრალდებულის ადვოკატების თქმით, მათი კლიენტი რეგულარულად დადიოდა საზღვარგარეთ და ამ კონტექსტში რელევანტურია გადაწყვეტილება საქმეზე შტოგმიულერი ავსტრიის წინააღმდეგ, რომელშიც ევროპულმა სასამართლომ განაცხადა, რომ საზღვრის კვეთის შესაძლებლობა თავისთავად არ გულისხმობს მიმალვის საფრთხეს, იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებელი ყოველთვის ბრუნდებოდა ავსტრიაში.⁴⁹ მართალია, საზღვრის კვეთასთან ერთად, საზღვარგარეთ კავშირებიც მნიშვნელოვანი ფაქტორია, მაგრამ ევროპულმა სასამართლომ განაცხადა, რომ განმცხადებლის ქმედება პირდაპირ მიუთითებდა იმაზე, რომ მიმალვის საფრთხე გამორიცხული იყო.⁵⁰

ამასთან, აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების ეტაპზე იმ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებაზე მითითება, რომელიც შეიძლება გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შემთხვევაში წარმოიშვას, უდანაშაულობის პრეზუმფციას ეწინააღმდეგება. ამის გათვალისწინებით და იმ პირობებში, როდესაც ბრალდებული თანამშრომლობს როგორც გამოძიებასთან, ისე სასამართლოსთან და სხვა რაიმე გარემოება ბრალდების სიმძიმესა და მოსალოდნელი სასჯელის სიმკაცრის გარდა არ არსებობს, პატიმრობის გამოყენება დაუსაბუთებელია. იმ არგუმენტზე მითითება, რომ საჭიროა სასამართლოს ჰქონდეს გარკვეული ბერკეტი, ბრალდებულის ქმედების წინასწარ უზრუნველსაყოფად, გულისხმობს იმას, რომ სამართალწარმოების ორგანოს მოცემულ მომენტში არ აქვს რეალური საფუძველი, ევარაუდა მიმალვის საფრთხე. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს აღნიშნული მსჯელობა თავისუფლების პრეზუმფციის იდეას ეწინააღმდეგება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოსთან ზემოაღნიშნული განიჩინების საპირისპიროდ, სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის განჩინებაში⁵¹ მოყვანილი მსჯელობა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკას შეესაბამება. სასამართლო განმარტავს, რომ აღკვეთის ღონისძიების მიზანია, რათა უზრუნველყოს ბრალდებულის სასამართლოში გამოცხადება და არა მის მიერ ზიანის ანაზღაურება.⁵² ეს მაგალითი ამტკიცებს, რომ დასაბუთების ევროპული სასამართლოს სტანდარტთან შესაბამისობა ინსტანციურობით არ არის განპირობებული.

⁴⁷ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2014 წლის 5 დეკემბრის განჩინება, საქმე № 1გ/1234, 5.

⁴⁸ იქვე.

⁴⁹ შტოგმიულერი ავსტრიის წინააღმდეგ (*Stögmüller v. Austria*), განაცხადი № 1602/62, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 1969 წლის 10 ნოემბრის გადაწყვეტილების პუნქტი 15.

⁵⁰ იქვე.

⁵¹ სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 21 იანვრის განჩინება, საქმე № 10/ა-1.

⁵² იქვე, 5.

2.2.3. დანაშაულის სიმძიმე და სასჯელის სიმკაცრე ახალი დანაშაულის ჩადენის საფრთხის და მართლმსაჯულების განხორციელებაში ჩარევის საფრთხის დასაბუთებისას

ევროპულ სასამართლოს გადაწყვეტილებებში ჩანს, რომ ხშირად ეროვნული ხელისუფლება ბრალდების სიმძიმეზე უთითებს მიმალვის გარდა პატიმრობის სხვა საფუძვლების დასასაბუთებლად. ევროპულ სასამართლოს განმარტებული აქვს, რომ ეროვნული სასამართლო მხოლოდ ეროვნული კანონმდებლობის ნორმებისა და სამართლებრივი პრინციპების ციტირებას არ უნდა ახდენდეს და მხოლოდ ბრალდების სიმძიმეზე არ უნდა უთითებდეს მიმალვის, მართლმსაჯულების განხორციელებაში ჩარევის და ახალი დანაშაულის ჩადენის საფრთხეების დასასაბუთებლად.⁵³

ევროპული სასამართლო ამ მიდგომას სრულად შეესაბამება სენაკის რაიონული სასამართლოს განჩინება,⁵⁴ სადაც აღნიშნულია, რომ პროკურორს შუამდგომლობაში ფორმალურად ჰქონდა მითითებული დანაშაულებრივი საქმიანობის გაგრძელების, ბრალდებულის მიმალვისა და საქმისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის განადგურების საფრთხე. აღნიშნული ვარაუდი ემყარებოდა მხოლოდ წარდგენილი ბრალდების შინაარსს. საქმეში არ დასტურდებოდა ის გარემოებები, რომლებიც რელევანტურია ამ საფრთხეების დასასაბუთებლად, კერძოდ, რომ ბრალდებული წარსულში ჰქონდა მსგავსი დანაშაული ჩადენილი, რომ რაიმე ფორმით დაარღვია კანონი, თავი აარიდა და არ გამოცხადდა გამოძიების ორგანოებში ან ეცადა მტკიცებულებები გაენადგურებინა. შესაბამისად, სასამართლო მიიჩნია, რომ აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების საფუძვლები დასაბუთებული არ იყო და უარი თქვა აღკვეთის ღონისძიების გამოყენებაზე.⁵⁵

ევროპული სასამართლო მიდგომას არ შეესაბამება თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2014 წლის განჩინება,⁵⁶ რომელშიც საგამოძიებო კოლეგიამ აღნიშნა, რომ არსებობს ახალი დანაშაულის ჩადენის საფრთხე, აგრეთვე პროცესის მონაწილეებზე ზემოქმედების საფრთხე, როცა ბრალდებული სავარაუდო დანაშაულს სჩადის „ინტელექტუალური შესაძლებლობების გამოყენებით,“ როდესაც ბრალდებულის მიერ რეალიზებულია „დაზარალებულის შეგნებულად შეცდომაში შეყვანის უნარი“.

ასეთ შემთხვევაში, სასამართლო არ გამორიცხავს, რომ თუ არ იქნა აღკვეთის ღონისძიება გამოყენებული, ბრალდებული კვლავს გამოიყენებს ამ შესაძლებლობებსა და უნარებს.⁵⁷ ისევე, როგორც ზემოთ აღნიშნულ შემთხვევებში, სადაც ბრალად წარდგენილი ქმედების საფუძველზე მიმალვის საფრთხის დასაბუთება აბსტრაქტულია. ახალი დანაშაულის ჩადენის და მართლმსაჯულების განხორციელებაში ხელისშეშლის საფუძვლები ვერ დასაბუთდება იმ ქმედებით, რომელიც ბრალად აქვს წარდგენილი პირს. დასაბუთებული ვარაუდი, რომ პირმა ჩაიდინა დანაშაული საკმარისია იმისთვის, რომ სისხლის სამართალწარმოება მიმდინარეობს პირის წინააღმდეგ, მაგრამ აღკვეთის ღონისძიების დასასაბუთებლად არ არის საკმარისი.

⁵³ არზუმანიანი სომხეთის წინააღმდეგ (*Arzumanyan v. Armenia*), განაცხადი № 25935/08, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2018 წლის 11 იანვრის გადაწყვეტილების პუნქტი 36.

⁵⁴ სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 2 ნოემბრის განჩინება, საქმე № 10/დ-47.

⁵⁵ იქვე, 3-4.

⁵⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2014 წლის 5 დეკემბრის განჩინება, საქმე № 1გ/1234.

⁵⁷ იქვე, 4.

2.2.4. მითითება ნასამართლობაზე ეროვნული სასამართლოს მიერ ახალი დანაშაულის ჩადენის საფრთხის დასაბუთებისას

ნასამართლობის ფაქტორი, როგორც წესი, ეროვნული სასამართლოების მიერ გამოიყენება ახალი დანაშაულის ჩადენის გასამართლებლად, თუმცა, ზოგჯერ, არ ხდება წარსულში ნასამართლობის შეფასება ამჟამად წარდგენილ ბრალთან, რომ გამოიკვეთოს ახალი დანაშაულის ჩადენის საფრთხე, რომელიც აღკვეთის ღონისძიების გამოყენებას გაამართლებდა. დასაბუთების აღნიშნული ხარვეზი კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის დარღვევას იწვევს.

ამ თვალსაზრისით სანიმუშო განჩინებაა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის განჩინება,⁵⁸ სადაც სასამართლომ აღნიშნა, რომ პირის წარსულში ნასამართლობის ფაქტი გარდაუვლად არ გულისხმობს ახალი დანაშაულის ჩადენის საფრთხეს. სააპელაციო სასამართლო ხაზს უთქვამს დანაშაულების ერთგვაროვნებას, რაც მიუთითებს ასეთ საფრთხეზე.⁵⁹

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის განჩინებაში⁶⁰ ასევე შედარებულია ბრალად წარდგენილი ქმედება წარსულში ჩადენილ ქმედებასთან და აღნიშნულია, რომ ბრალდებული იმყოფება პირობითი მსჯავრის ქვეშ.⁶¹

არასაკმარისია რუსთავის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2015 წლის განჩინებაში⁶² ბრალდებულის „წარსულზე“ მითითება. განჩინებიდან ისიც არ ჩანს, ჰქონდა თუ არა ნასამართლობა ბრალდებულს, არამცთუ შედარებული ყოფილიყო წარდგენილი ბრალი წარსულ ნასამართლობასთან ქმედების სიმძიმესა და ხასიათის მიხედვით. მსგავსი არაფრისმთქმელი მითითება პირის წარსულზე აბსტრაქტული ხასიათისაა და ევროპული სასამართლოს მიერ კონკრეტული ფაქტის მითითების მოთხოვნას არ აკმაყოფილებს.

რუსთავის საქალაქო სასამართლოს მსჯელობა, საბოლოო ჯამში, დავიდა ბრალად წარდგენილი ქმედების სპეციფიკაზე (ბრალდებულს ბრალი ედებოდა ნარკოტიკული საშუალება „ჰეროინის“ უკანონო შექმნასა და შენახვაში), რომლის ხასიათითაც გაამართლა პატიმრობის გამოყენება. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს მსჯელობა ემსგავსება, რუსეთის სასამართლოს მითითებას „ჩადენილი დანაშაულის ხასიათზე“ 2005 წლის საქმეში,⁶³ სადაც განმცხადებელი ბრალდებული იყო ნარკოტიკული ნივთიერების უკანონო შექმნასა და შენახვაში, თუმცა ევროპულმა სასამართლომ არ გაიზიარა ეროვნული სასამართლოს არგუმენტი, რომ ბრალად წარდგენილი დანაშაულის სპეციფიკაზე მითითება პატიმრობის გამოყენებას ამართლებდა.⁶⁴

⁵⁸ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის 4 ოქტომბრის განჩინება, საქმე № 1გ/1199-17.

⁵⁹ იქვე, 4.

⁶⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 27 აგვისტოს განჩინება, საქმე № 1გ/1272-15.

⁶¹ იქვე, 2.

⁶² რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 21 ნოემბრის განჩინება, საქმე № 10ა-236-15, 3.

⁶³ რომანოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Romanov v. Russia*), განაცხადი №63993/00, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2005 წლის 20 იანვრის გადაწყვეტილების პუნქტი 92.

⁶⁴ იქვე, პუნქტი 93.

3. დასკვნა

ეროვნული სასამართლოს გადაწყვეტილებების შესწავლა ცხადყოფს, რომ აღკვეთის ღონისძიებების გამოყენების თვალსაზრისით გარკვეული წინსვლა ეროვნული სასამართლოების მიერ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის გამოყენების კუთხით ნამდვილად არსებობს. ზოგიერთ შემთხვევაში, თუნდაც ევროპული სასამართლოს კონკრეტული პრაქტიკის მითითების გარეშე, ეროვნული სასამართლო ავითარებს მსჯელობას, რომელიც სრულად არის შესაბამისობაში ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებებით დადგენილ სტანდარტთან. თუმცა კვლავაც არსებობს პრობლემები პატიმრობის და გირაოს შეფარდების თვალსაზრისით. მათ შორის, ეროვნული სასამართლოების არგუმენტები არ აკმაყოფილებს „საკმარისი და რელევანტური გარემოებების“ ტესტს, ბრალდებულისგან მომდინარე საფრთხეების შეფასება ხდება იმ გარემოებებით, რომლებიც ევროპული სასამართლოსთვის მიუღებელია.

წინამდებარე სტატიაში ნაჩვენებია იქნა ეროვნული სასამართლოების განჩინებების მაგალითზე, თუ როგორ შეესაბამება პატიმრობის გამოყენება ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის სტანდარტებს და გამოკვეთილი იქნა კონკრეტული ხარვეზები ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილებების დაყრდნობით. შესაბამისად, სტატია შეიძლება ჰქონდეს პრაქტიკული მნიშვნელობა ეროვნული სასამართლო პრაქტიკის გაუმჯობესებისთვის.

ბიბლიოგრაფია:

1. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია, 11/05/1994.
2. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 13-14, 20/03/1998.
3. *კორკელია კ., ქურდაძე ი.*, ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მიხედვით, ევროპის საბჭო, თბ., 2004, 142.
4. *ლოჩი ფ.*, როგორ მივმართოთ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს, მე-3 გამოცემა, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია, თბ., 2013, 503.
5. *მაკოვეი მ.*, პირის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება, *მჭედლიძე ნ. (რედ., კომ.)*, ევროპის საბჭო, თბ., 2004, 16, 107.
6. *მალაქელიძე ლ.*, ბრალეულის შეცდომაში შეყვანის გზით მოპოვებული ინფორმაცია და თვითინკრინინაციისგან დაცვის პრივილეგია ქართული და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, „გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ჟურნალი“, № 3/2018, 60-65.
7. *მჭედლიძე ნ.*, საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გამოყენების სტანდარტები, ევროპის საბჭო, თბ., 2017, 58.
8. *ტრექსელი შ.*, ადამიანის უფლებები სისხლის სამართლის პროცესში, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო, თბ., 2009, 452.
9. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 12 იანვრის განჩინება საქმეზე № 10/ა-11/15.
10. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 16 ივნისის განჩინება.
11. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2014 წლის 5 დეკემბრის განჩინება საქმეზე № 1გ/1234.
12. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 27 აგვისტოს განჩინება საქმეზე № 1გ/1272-15.
13. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის 4 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე № 1გ/1199-17.
14. ოზურგეთის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 25 თებერვლის განჩინება.
15. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 13 ნოემბრის განჩინება.
16. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 21 ნოემბრის განჩინება საქმეზე № 10ა-236-15.
17. სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 21 იანვრის განჩინება საქმეზე № 10/ა-1.
18. სენაკის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 2 ნოემბრის განჩინება საქმეზე № 10/დ-47.

19. ანდრეი სმირნოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Andrey Smirnov v. Russia*), განაცხადი № 43149/10, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2018 წლის 13 თებერვლის გადაწყვეტილება.
20. არზუმანიანი სომხეთის წინააღმდეგ (*Arzumanyan v. Armenia*), განაცხადი № 25935/08, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2018 წლის 11 იანვრის გადაწყვეტილება.
21. არუთიუნიანი რუსეთის წინააღმდეგ (*Arutyunyan v. Russia*), განაცხადი № 48977/09, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2012 წლის 10 იანვრის გადაწყვეტილება.
22. ბუზადჯი მოლდოვას რესპუბლიკის წინააღმდეგ (*Buzadji v. Republic of Moldova*), განაცხადი № 23755/07, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 2016 წლის 5 ივლისის გადაწყვეტილება.
23. დირდიზოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Dirdizov v. Russia*), განაცხადი № 41461/10, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2012 წლის 27 ნოემბრის გადაწყვეტილება.
24. იდალოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Idalov v. Russia*), განაცხადი № 5826/03, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2012 წლის 22 მაისის გადაწყვეტილება.
25. ი.ე. მოლდოვას წინააღმდეგ (*I. E. v. Moldova*), განაცხადი № 45422/13, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 26 მაისის გადაწყვეტილება.
26. იგნატენკო მოლდოვას წინააღმდეგ (*Ignatenco v. Moldova*), განაცხადი № 36988/07, 2011 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილება.
27. კოსენკო რუსეთის წინააღმდეგ (*Kosenko v. Russia*), განაცხადები № 15669/13 და № 76140/13, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 17 მარტის გადაწყვეტილება.
28. მიმინოშვილი რუსეთის წინააღმდეგ (*Miminoshvili v. Russia*), განაცხადი № 20197/03, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2011 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილება.
29. რამკოვსკი ყოფილი იუგოსლავიის მაკედონიის რესპუბლიკის წინააღმდეგ (*Ramkovski v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia*), განაცხადი № 33566/11, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2018 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილება.
30. რომანოვი რუსეთის წინააღმდეგ (*Romanov v. Russia*), განაცხადი № 63993/00, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2005 წლის 20 იანვრის გადაწყვეტილება.
31. სელაჰატინ დემირტაში თურქეთის წინააღმდეგ (№ 2) (*Selahattin Demirtaş v. Turkey*), ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 22 დეკემბრის გადაწყვეტილება.
32. სულაოია ესტონეთის წინააღმდეგ (*Sulaoja v. Estonia*), განაცხადი № 55939/00, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2005 წლის 15 თებერვლის გადაწყვეტილება.
33. შტოგმიულერი ავსტრიის წინააღმდეგ (*Stögmüller v. Austria*), განაცხადი № 1602/62, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 1969 წლის 10 ნოემბრის გადაწყვეტილება.
34. *Harris D. J., O'Boyle M., Bates E. P., Buckley C. M.*, Law of the European Convention on Human Rights, 4th ed., Oxford, 2018, 291.
35. *Van Dijk P., Hoof F. van, Rijn A. van, Zwaak L.*, Theory and Practice of the European Convention on Human Rights, 4th ed., Antwerp-Oxford, 2006, 458.
36. *Smith R. K. M., van den Anker C.*, The Essentials of Human Rights, Hodder Arnold Publishing, London, 2005, 231.
37. <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/2019w-statistic-7.pdf>> [15.01.2021].